

O snehu

V ušiach sa jej ozýva hlas, ktorý znie ako Skácelov. V dlhých ľanových šatách, s béžovým plášťom prehodeným cez predlaktie, stojí na rohu chodby oproti učebni B31. Stojí vzpriamene a nehybne, len očami pobehuje po chodbe a pristavuje sa pri jednotlivých výjavoch. Rozosmiate dievčatá sa snažia primat' automat, aby im načapoval kávu do vlastného bambusového hrnčeka. Skupinka študentov usadených na schodoch si okázalo nahlas precvičuje najrôznejšie španielske nadávky. Spolužiaci zo seminára sa opierajú o zábradlie či dvere učebne. Nejaká slečna je ponorená tak hlboko do knihy, že jej ponad okraje vytrčajú len veľké modré oči s náušnicou na ľavom obočí.

Kamila zľahka privrie viečka.

*Neúnavně po celý den sněží,
jako by chuligáni ubili
lahvemi od piva
na nebesích labuť,
a smutné peří dolů padalo.*

Pocíti dotyk na paži, otvorí oči.

„Pri čom to pospávaš?“ usmieva sa na ňu Ondra a odhrňa si z tváre dlhé rozstrapatené vlasy, ktoré vyzerajú, akoby mu siahali pod plecia len preto, že im neostáva nič iné.

Kamila pomalým pohybom privrie knihu: „Pri Skácelovi.“

„Na dnes ale máme Verlaina.“

„Hmmm.“

Ondra sa rozpačito rozhliadne, ako keby hľadal únikový východ, potom sa s jemným úškrnom vráti a s prídychom pátosu zarecituje:

*„Oceán v hlučné kráse
chvěje se pod lunou,
bledou a studenou
a znovu zachvívá se.“*

Kamila odloží knižku do vrečka na kabáte. Bez slova sa usmeje a čaká. Ondra si zastrčí ruky do vreciek a nenúteno sa oprie o stenu. Vzápätí ich vytiahne a bez toho, aby sa na ňu pozrel, prehodí: „Vieš, aj ja mám rád Skácela, ale toho ti takto z brucha asi nezarecitujem.“

Kamila váha s odpoveďou a napokon ďalej mlčí. Ale keď okolo nich prejde vyučujúca a hlúčik študentov uvoľní dvere do učebne, potichu povie: „Možno nabudúce.“

Kráča tmavou ulicou a pred očami sa jej mihajú tancujúce postavy v žiarivých bielych kostýmoch. Jedna labuť nadväzuje na druhú v plynulom pohybe prerušovanom len stromami a stĺpmi ubiehajúcimi pozdĺž chodníka. Kamila zabočí do vedľajšej, lepšie osvetlenej ulice. Pobavene pozoruje malého psíka, ktorý sa napriek protestom svojej paničky radostne preháňa po trávniku a fľka okolo seba blato.

Zapípa jej mobil. Správa od Ondru: „Tak ako? Ktorá labuť vyhrala?“

Usmeje sa a odloží telefón späť do kabelky. Doma si nasype do misky lieskové oriešky a ulebedená na pohovke ich pomaly chrúma.

Každý, kto vojde do univerzitnej knižnice a uprie pohľad na stoly v piatom rade, uvidí mladú ženu s hnedými vlasmi upravenými do jemného účesu, s bledou pokožkou a niekoľkými knihami rozloženými na stole, ako hľadá von oknom. Celá študovňa znehybnie v krehkosti tohto výjavu a ak dotyčný nakoniec urobí pár krokov smerom do miestnosti a nájde si miesto na sedenie, tak len vďaka tomu, že žena odtrhne pohľad od scenérie za sklom a vráti sa ku knihám.

Sedí tu už niekoľko hodín a snaží sa písať seminárku. Byť ju príliš stiesňuje, nedokáže sa v ňom na prácu sústrediť. Nikto ju neruší, zdanlivo by si mohla sadnúť za stôl a písať. Ale Kamila už dávno vie, že takto to nefunguje. Nie pre ňu. Rozložiť si na stôl tanier, pohár s džúsom, pečivo, syr a maslo, všetko to zjesť a vypiť, potom odpratať zo stola a namiesto raňajok rozprestrieť knihy a zošity? Jej bývalý dokázal v tej istej posteli jesť, pracovať, hrať na gitare, čítať aj spať. Kamile sa každý priestor spájal s určitým stavom mysle. Najradšej mala chvíle hneď po príchode domov, keď sa s teplým čajom s medom a smotanou uvelebila na gauči a len sedela a popíjala. Romány tiež čítala na gauči, ale poéziu v posteli. Ideálne večer. Samozrejme, až keď pozbierala všetky tie taniere, hrnčeky, šiltovky a papiere, aby si mohla ľahnúť.

*Tolik se bojím ticha do němoty,
té tíhy na stromech a věčnosti,*

co v lidech přestala.

A nestydím se ani za nehet

za svoji úzkost, bože, ty to víš.

Aj teraz by sa so Skácelovými veršami radšej utiahla do postele, ale termín odovzdania seminárky ju núti čítať si v Smuténke pred všetkými tými ľuďmi a regálmi. Tí ľudia sú študenti ako ona, len o takých osem, desať rokov mladší. Čo to len bol za nápad ísť znova študovať?

Všimne si, že jej svieti mobil. Dva zmeškané hovory od Valiky, niekdajšej kolegyne. Jemne vsunie Smuténku pod zošit a vyjde na chodbu. Piktogramy na stene znázorňujú, čo sa v oddychovej zóne smie a čo nesmie. Jesť-áno, piť-áno, telefonovať-nie. Kamila zalezie do záchodovej kabínky a počúva vyzváňací tón.

„Ledva si ma stihla,“ ozve sa rozjarene Valika. „O pár minút letím na hodinu.“

„O čo ide?“

„Myslíš, že je pre šestnásťročného chalana vhodné recitovať na Hviezdoslavovom Kubíne Bukowského?“

Kamila počuje, že niekto vošiel do vedľajšej kabínky, a stíši hlas: „Záleží od básne.“

„Znova mi voláš zo záchodu?“ smeje sa Valika. „*Nechte šoustání, myšlení a citů!*“

„Ufff.“ Zvuk tečúcej vody. „Nemá na to ešte čas?“

„A čo z toho máš na mysli?“

„Haha. Mám taký pocit, že mu to chceš dovoliť, že?“

„Keď bude mať tie gule to pred všetkými recitovať...“ uchechtne sa Valika.

„No len aby tvoj syn o desať rokov neprišiel s podobným nápadom.“

„Zrovna sa naučil napísať svoje meno, takže... A ako sa máš ty v ďalekom Brne?“

„Vo víre študentského života, veď ma poznáš.“ Dievčenský smiech, klopanie na dvere.

„Počuj, musím končiť.“

„Jasne, tak čauko!“

Na chodbe zbadá Ondru, ako v kresle pod piktogramami hryzie do jablka a zaujato číta nejakú knižku s ošúchaným šedým obalom. Na moment zaváha, ale potom si prisadne na vedľajšiu sedačku: „Čo to čítaš?“

Takmer mu zaskočí jablko. „Och, Kamila, ahoj...“

Kamila sa usmieva a znova kývne smerom ku knihe. „Aký roztomilý,“ pomyslí si a pobavene sleduje, ako sa rýchlo snaží vymyslieť, čo s načatým jablkom.

„To je Guillén. Jorge Guillén. Máš ho rada?“ Položí jablko na operadlo. Vyzerá na jonatánku. „Vieš, všetci sú celí paf z Lorcu: stále len Lorca, Lorca, Lorca... A pritom Guillén ani nebol gay! Počúvaj toto:

*Obloha se v křivce sklání,
hutně modrá, nade dnem.
Je to zaokrouhlování
nádhernosti: poledne.“*

Kamila si listuje v útlej zbierke. Ondrov pohľad je plný očakávania. Kamila zatvorí knižku a prekvapí samu seba otázkou: „Budeš ešte to jablko?“

Keby niekto teraz vyšiel zo študovne, videl by jemne nalíčenú ženu s bledou pokožkou, ako s jednou rukou položenou na ošumelej sivej knihe potichu prežúva jablko, a strapatého mladíka, ako na ňu vyjavene hľadá.

Keď je príliš unavená na čítanie a nevládze ani sledovať film, ľahne si na gauč a počúva hudbu. Väčšinou folk a najradšej Joan Baez. Zhasne svetlo a zapáli sviečku. Keď vonku nie je príliš chladno, otvorí okno, aby ju nerozbolela hlava. Dnes teplomer ukazuje desať stupňov. Vôňa citrónovej trávy sa mieša s ľahkým závanom vzduchu. Sleduje odraz sviečky na stenách, kým sa jej nezatvorí oči. Keď ich znova otvorí, v izbe je ticho. Nevie sa prinútiť vstať. Cíti sa omámená veršami, ktoré sa jej usadili v hlave – ani pootvorené okno nepomohlo. Stále znova a znova:

*Padá to na mne tiše, beze slova,
jak marná lítost,
aspoň té jsme schopni,
a na laskavé slovo čekáme,
zatímco venku, za oknem to padá.*

A pořád dál a hůř.

Sfúkne sviečku a zachumľá sa do deky.

Kamila kľučkuje bočnými uličkami, aby sa vyhla predvianočnému ruchu. Nikdy nemala rada Bratislavu a v decembrovom období sa jej averzia zhoršovala. Ulice plné turistov a predražených reštaurácií a k tomu otrepané vianočné hity. Nie, toto jej ozaj nechýbalo. Nemohla uveriť, že tu štyri roky žila. Košičanka zaľúbená do Bratislavčana.

Rozopne si kabát. Najradšej by si ho vyzliekla, ale má pod ním už len tenký rolák. *White Christmas*, to ako vážne? Ešte dvakrát zahne a ocitne sa na Kozej, rovno pred kníhkupectvom Artforum. Nedočkavo vstúpi, no trochu ju rozladí, že sa nevynorí v úplne inom svete, ale vo veľmi podobnom, aký chcela nechať za dverami. Hľba ľudí sa tlačí pri pultoch a vyberá darčeky. Zaváha. Pri druhom pohľade zbadá medzi zákazníkmi pár známych tváří a musí uznať, že slovo „hľba“ bolo prehnané. „To pre ten sneh,“ pomyslí si a odzdraví predavačovi, ktorý jej s úsmevom zakýval od kasy. Pozrie na hodinky: má ešte čosi vyše hodiny do stretnutia s Igorom. Zamieri k pultu s novými titulmi, ale keď nedokáže poriadne zaostriť na jedinú obálku, vzdá to a prejde k sekcii poézie. Zrak jej zľahka dopadne na písmeno S.

„S Hudcami je koniec,“ oznámi jej Igor, len čo dosadne do kresla naproti. Nevideli sa presne mesiac, od jej poslednej návštevy Bratislavy. Rozopne si červeno-čiernu froté košeľu a odhalí bordové tričko s vyblednutým nápisom. Kamila sa smutne pousmeje: klasika. Ona je vždy zladená a upravená, aj keď sa nedá povedať, že by ráno vstávala o hodinu skôr, aby tento efekt dosiahla. Zatiaľ čo Igor, ešte so zlepenými očami, vždy vytiahol z komody prvé trenírky zhora, navliekol si akékoľvek ponožky, ktoré mu prišli pod ruku, vkĺzol do riflí pohodných na zemi, v skrini postupoval podobne ako v komode a na záver si Kamilínym hrebeňom párkrát prečesol dlhé vlasy. Hotovo. Posledný krok trval najdlhšie, pretože hrebeň nikdy nemohol nájsť. Nakoniec ho Kamila objavila na nejakom málo pravdepodobnom mieste: na kuchynskej linke, podobločnici, na okraji vane či medzi vankúšmi na pohovke.

„Ako to – koniec?“ zareaguje Kamila, listujúc v čajovom lístku. Úplne zbytočne, keďže si vždy objednáva to isté.

„V poslednom čase sa mi zdalo, že sme ustrnuli na mŕtvom bode. Myslím, že Milan s Ferom to vnímajú rovnako. Sedem rokov spoločného vystupovania azda aj stačilo. Aj sa tak hovorí, že za sedem rokov sa človeku kompletne vymení koža, nie?“

Na jednom z takýchto vystúpení sa pred šiestimi rokmi zoznámili. Hudci sa vtedy vydali na *celoslovenské turné*, ako to so smiechom nazývali, a v Košiciach odohrali posledný koncert *šnúry*. ‘Ešte rok a ani z tejto kože už nič nezostane,’ pomyslí si Kamila a zaklapne menu.

„Už dlhšie sa mi v hlave rozvíja pár vlastných nápadov a nastal čas, aby som ich uskutočnil. Predovšetkým jeden. Ešte chce trochu doladiť a tak, ale idea je v podstate hotová.“

Pristúpi k ním sympatický čajovník, ktorý patrí k čajovni podobne ako ratanové kreslá s pohodlnými vankúšmi či ručne písaný čajový lístok.

„Spomienku na Bombay, prosím,“ usmeje sa Kamila. „Už som tu dlhšie nebola, rada vás znova vidím! Ako sa máte?“

Čajovník sa obradne ukloní: „Potešenie je na mojej strane. Tu je všetko po starom, aj ja som čoraz starší,“ žmurkne na ňu a potom sa obráti k Igorovi. „A pre vás?“

„Nechám to na vás. Niečo lahodné, ale nie príliš silné. Už som dnes mal dve kávy.“

A smerom ku Kamile: „Do rána som pracoval na tom novom projekte. Už takmer nespím.“

Čajovník sa diskkrétne vzdialil a Igor nadšene pokračuje: „Dal som dokopy nejaké staršie skladby a rád by som sa trochu pohral s inštrumentáciou. Predstavujem si to ako sériu vystúpení s tým istým repertoárom, ale odlišným prevedením.“

‘Nejaké staršie skladby?’ *Kamila sedí na koberci v tureckom sede a očami sleduje riadky v zápisníku, zatiaľ čo Igor sedí za klávesmi a hrá. Keď skončí, uškrnie sa a prehodí: „Paráda, čo? Hotový masterpiece.“ Keď na ňu kútikom oka pozrie, na tvári sa mu zablyсне pohľad malého chlapca, no rýchlo sa zasa vráti k notám. Požiada ho, aby to prehral ešte raz a doprevádza ho spoločným textom. Keď doznejú posledné tóny, obaja sa usmievajú. „Lepšie ako sex,“ skonštatuje Igor.*

„Prvý koncert bude len s gitarou a spevom, druhý len spev, ďalší klavír a spev, potom len klavír a napokon recitácia textov s klavírnym doprevádzaním. Čo povieš?“ A znovu ten pohľad malého chlapca.

„Znie to zaujímavo,“ zahabká a keď zbadá na Igorovej tvári záchvev sklamaní, rýchlo dodá: „Človek by si pomyslel, že také niečo tu už muselo byť stokrát, ale napriek tomu mi to znie neohrane.“

Igor sa trochu ošíva, ale povzbudený pochvalou pokračuje: „No a, ehm, myslel som, že s posledným vystúpením by si mi mohla pomôcť. Nádherne recituješ.“

„Ou.“ Kamila by si rada odpila z čaju, ale Martin ho ešte nepriniesol. Hebký rolák ju škriabe na krku a všetko, všetko je akési pomýlené.

Leží na gauči a počúva posledný album Leonarda Cohena, ktorý vyšiel krátko pred jeho smrťou. Necháva sa hojdať Leonardovým hlasom a slovami, ktoré sa jej prihovárajú, hoci nie všetkým rozumie. Keď dostal Bob Dylan Nobelovu cenu za svoje texty, zamrzelo ju to. Zatiaľ čo ostatní riešili, či mal hudobník dostať cenu za literatúru, ona si jednoducho myslela, že to mal byť Cohen.

Vkradne sa k nej spomienka na jeden večer s Igorovými spoluhráčmi z kapely. Fero sa pýtal Igora, čo si on myslí o nobelovke pre Dylana. Igor sa uškrnul: „Na to výborne odpovedal Houellbecq: to, čo autora urobí nesmrteľným je, či ho mladá generácia začne napodobňovať – nie Nobelova cena. A preto sleduje mladých Houellbecqov. A úprimne: koho zaujíma, čo si myslí pár Švédov?“ A potom ďalší výjav: ležia s Igorom v posteli a počúvajú Cohenovu platňu z čias, keď ešte nemal svoj zastretý hlboký hlas. Napriek aure mladíckosti bol jeho prvý album ten najsmutnejší. Kamila ho už nedokázala počúvať inak než schúlená v Igorovom náručí. Iba tak sa dalo prestáť jeho *So long, Marianne*. Igorov hlas sa jej teraz mieša s Cohenovým, až kým sa izba neponorí do ticha a ona hlbšie do pohovky.

Účastníci seminára o poézii 20. storočia sedia v elipse uprostred triedy, lavice poodsúvané ku stenám. Okna sú pootvárané, ale žalúzie zatiahnuté, aby im slnko nesvietilo do očí. V pološere znie Frantov hlas, prednášajúci verše Tadeusza Różewicza, sugestívne, až mysticky:

*Víš, že jsem doma
ale nevstupuj náhle
do mého pokoje*

*mohla bys spatřit
jak mlčím
nad bílým listem*

Kamila už o Różewiczovi počula, kedysi dávno, ako sa jej teraz zdá, na autorskom čítaní Tadeusza Dąbrowského, ktorého azda meno predurčilo stať sa básnikom. Čítal im svoje verše a Kamila si očarená pomyslela, že niet poetickejšieho jazyka ako poľština. Na záver im prečítal báseň od svojho veľkého vzoru a Kamila si z toho večera odniesla aj akýsi pocit

naliehavosti a rozrušenia. Ako tak teraz počúva Frantov výklad o Rózewiczovi, opäť sa jej pripomenul.

„Rózewicz si znova a znova kládol otázku, ako písať verše a či je vôbec možné písať poéziu po Osvienčime. Aby bola pravdivá a aby jej tí, ktorí zažili hrôzy vojny, mohli uveriť. Mal pocit, že krásne slová, zvukné rýmy a originálne metafory nemôžu vyjadriť ich životný pocit a skúsenosť, pretože by zneli falošne a nepravdivo. Ostatne, aj Adorno hovoril, že písať poéziu po Osvienčime je barbarské. Citujem: „Myšlienka, že by po tejto vojne mohol život „normálne“ pokračovať alebo že by dokonca bolo možné „obnoviť“ kultúru, je jednoducho idiotská – ako by samotná obnova kultúry už nebola jej negáciou. Milióny Židov bolo zavraždených, a to má byť len medzihra, nie katastrofa samotná?“ Rózewicz obdivoval umenie, ale rástlo v ňom pohrdanie ku všetkým estetickým hodnotám. Cítil, že pre neho aj pre celé ľudstvo niečo navždy skončilo a...“

„A prečo zrovna táto genocída a nie nejaká iná?“ skočí mu do toho Ondra. „Prečo nie vyvraždenie obyvateľov východného Timoru alebo arménska genocída? V čom je táto odlišná? Izraeliti v Jerichu vyvraždili malakijských do posledného jahňat’a!“

Franta je taký šokovaný náhlym prerušením, že nedokáže reagovať. Ohromene civie na Ondru a potom uprie topiaci sa pohľad na mladú doktorandku, ktorá seminár vedie. No tej pohráva na perách jemné pobavenie a je zjavné, že je zvedavá, ako sa situácia vyvinie.

„Veď my sme vyvraždili neandertálcov a všetkých ostatných hominidov!“ prisadí si Ondra, ktorého Frantova seminárna práca očividne vytočila. Niekoľko študentov sa zasmeje.

Kamila pocíti nevoľu a so spomienkou na hlas Dąbrowského, recitujúceho Rózewicza, zamračene zasiahne: „Rózewicz ale pri tom nebol, či áno?“ Opäť smiech, ale už trochu napätý. Schyľovalo sa k búrke a bolo to cítiť vo vzduchu. „On a jeho generácia si prešli *touto* skúsenosťou a poznačila ich *táto* vojna. Myslím si, že šlo o jeho hlboké osobné prežívanie, nie o nadradovanie jedného utrpenia nad iné.“

„Aby som sa vrátil k slovám básnika,“ osmelí sa Franta. „*Staré verše padajú ze mne, o nových neodvažujú se ešte sniť.*“

Kamila vstane, zamrmle niečo ospravedlňujúce smerom k učiteľke, a odíde z triedy. Nezniesla by akúkoľvek ďalšiu Ondrovu reakciu. Kráča chodbou rýchlymi krokmi, keď začuje buchnutie dverí a potom zadychčaný hlas tesne za sebou: „Počkaj...“ Zastane a keď sa otočí, ešte stihne zahliadnuť ten pohľad malého chlapca, ktorý rýchlo vystrieda úľava, akonáhle Ondra pochopí, že sa nehnevá. „Neskočíme na kávu? Môžeme prebrať, čo sa stalo,“ navrhuje. „Pozývam ťa.“ Nastávajúce ticho ho opäť zneistí a nervózne si zastrčí ruky do vreciek. „Tak dobre, môžeš ma pozvať ty, ak na tom trváš,“ zavtipkuje.

„Mám chuť íst domov,“ povie Kamila napokon.

Kamila sa prechádza lesom. Premýšľa, prečo sa nevrátila do Košíc, keď jej Igor povedal, že sa ešte nechce usadiť, že ešte potrebuje niečo zažiť. Namiesto toho sa odsťahovala do Brna a podala si prihlášku na doktorandské štúdium.

*Vždycky, když padne první sníh,
mráz zamkne tůně na tři zámky,
zahodí klíče do studánky
sekerou třikrát rubané.*

Ak chce byť k sebe úprimná, odpoveď tak trochu pozná, ale možno tu ani nejde o odpoveď, ale skôr o to, že je koniec decembra, ona sa sama prechádza lesom a nesneží. Ešte stále nie. Môže si dokonca sadnúť na lavičku a vôbec jej nie je chladno.

*Bývá mi smutno jako nikdy.
jako by vítr z duše svál
poslední lístek prudce bílý
a všechno čisté polím dal.*

Hľadá na jasnú oblohu nad Brnom a myslí na seminárnu prácu, ktorú nedopísala.

*A zaplakal bych plný studu.
Čistota jasná na polích.
To tiché nebe... jednou budu...
Umřeme všichni pro ten sníh.*